

L-AKBAR HSARA

Jekk illum issaqsi liema hi l-akbar hsara li saret fil-pajjiż m'hemmx biza' illi, tneħħi l-ftit, mhux kullhadd iwieġeb li l-akbar hsara hi t-tigriġ tal-bini u tal-ibliet u l-herba li l-għadu hallielna fejn dari kien hemm il-ħajja. Ma għandniex xi ngħidu din hi l-hsara li tolqot l-għajnejn; imma dawġ in-nies li ma jiqfux biss fuq il-hsara materjali ma jistgħux ma jindehxux għall-hsara wisq aghar li qiegħda ssir kull jum u dejjem tidħol il ġewwa għalkemm, Alla jbierek, kullhadd sicket qisu naghġa, hadd ma għandu xi jghid, kullhadd fomm u mitbuq, kullhadd jitqanna. Din il-hsara li qiegħda ssirilna fil-poplu tagħna hi l-hsara tar-ruħ u hawn il-kelma ruħ niħimha mhux biss fis-sens imdorri tagħha imma fis-sens usa' ta' dak kollu li għandu x'jaqsam mal-ħidma spiritwali tal-bniedem u li aħna nistgħu nqassmuhom f'żewġ irjus (i) Morali u (ii) Edukazzjoni li fl-istess hin mhumieħ ħilief żewġ naħiet ta' setgħa waħda. Għall-morali hemm il-kleru li, bil-għajjnuna tas-sekulari ta' rieda tajba, qegħdin irazznu mill-aħjar li jistgħu l-mewġ ta' mard spiritwali li l-għaks wit-twegħir tal-gwerra jdahħiu magħhom. Billi l-l-knisja hija organizzazzjoni qawwiya u rajha f'idejha immexxija minn nies li jaħdmu mhux għall-flus u lanqas għall-frugħa ta' xi għeħ, il-ħażen morali għandu nies tajba biex ma jhallux jagħmel tiegħu. Imma fejnha dik l-organizzazzjoni li għandha tiegħu li sieb l-edukazzjoni tat-tfal tagħna?

It-tfal tal-lum huma l-irġiel ta' għada. Malta tal-lum hi mxandra bħala l-art ta' l-eroj; imma aħna qegħdin nibzġhu li Malta ta' żmien il-Paċi, meta kullhadd jibda jinsa l-imghoddi, Malta sejra tkun magħrufa bħala l-art tan-nies injoranti u tal-psatas u b'dan ir-reklam imċappas ma' wiċċna aħna nsibu ruħna fi tfixkil kbir meta niġu biex nidhru bħala nazzjon quddiem id-dinja. L-Ingilterra tatna l-eżenpu neħtieġ. Mil-lum stess hi qiegħda titħabat biex tirbaħ mhux biss il-gwerra imma l-paċi; għaldaqshekk hi qiegħda torganizza l-edukazzjoni tal-pajjiż kif u kemm iħallu ċ-ċirkostanzi tal-lum. Għaqdiet letterari bħal *Poetry Society* (Lond.); ġurnali kulturali bħal *Horizon*, *Poetry Review*, *Times Lit. Suppl.*, *The Wind and the Rain*, *The Listener*, u oħrajn għadhom iġħixu l-ħajja ħielsa tal-ħsieb, iġħinu l-pajjiż mhux biss bit-tifħir aghma imma wkoll bil-kritika meqjusa.

U dan għaliex il-Gvern Inqliż għadu jaħmel bħal fi żmien il-Paċi l-kritika tal-pubbliku li ssir għall-gid, u l-istudjusi qegħdin ikunu mhux imġennba imma mistiedna biex mil-lum stess jagħtu l-fehmiet tagħhom f'halli u la s-saħħa tar-ruħ u lanqas tal-ġisem ma jmorru lura. Ingilterra injoranta u marida hi regħxa għall-Inglizi. Malta injoranta u marida hi regħxa għall-Maltin. Oħalhekk jeħtieġ li daqs kemm iħalluna ċ-ċirkostanzi tal-gwerra, u mhux nitfa inqas, aħna nibdew inhejju l-pjanijiet tagħna biex nirbħu l-paċi, mal-gwerra. Il-Maltin jistennew gid kbir mill-board li nħatar mingħajr ma ltaqa' qatt, għall-inqas biex jurina li twieled f'aj. Aħna nafu li l-lum l-edukazzjoni hi mfixkla, li ma għandniex nistennew li nibqgħu bħal ma konna fi żmien il-paċi. Iva, nafu dan kollu, imma nafu wkoll li bħall-Inglizi u bħal ġnus oħra nistgħu, mingħajr ma nfixklu jew inċekknu l-ħidma tal-gwerra, illum stess nibdew inhejju l-pjanijiet tagħna għal rebħa tal-paċi għax aħna l-paċi nkunu tliċniha jekk kemm-il darba wara l-gwerra Malta ser ikollha tissallab b'nies mingħajr tagħlim jew b'tagħlim nieqes. Aħna niħmu li ma għandhomx jithallew t'fal jiggerrew fit-triqat ma jagħmlu xejn. Tagħlim ta' snajja w edukazzjoni għadhom jistgħu jsiru sal-lum u, għall-bżonn, nagħmlu t-tibdil meħtieġ fis-sistema mħabba ż-żmenijiet tal-lum mill-aktar fis. Kollox jiġi mill-organizzazzjoni. Min jaqta' qalbu jitlef u jtellef.

Għadu ż-żmien, għalkemm qiegħed jitwaħħar, li aħna naħdmu iżjed għall-gid tal-paċi li 'kk Alla}jrid tkun wisq itwal mill-gwerra. Li'ħinn mid-djar imwaqqgħa nħarsu lejn Malta ta' wara l-gwerra, u nħabirku biex nagħmluha kif jixriqilha Art li ċ-ċittadini tagħna għandhom bħal nies oħra l-ħila li jieħdu h'sieb h'wejjigħom, magħquda b'idijal u lsien tagħna bħala poplu qawwi taħt it-tmexxija tal-Bandiera tagħna f'limkien ma' dik ta' l-Ingilterra. Jekk ma nġagħglux inħarsu r-ruħ tat-tfal tagħna, ibqgħu żguri li Malta ta' l-eroj ta' żmien il-gwerra, tkun magħrufa u mxandra bħala Malta ta' l-injoranti, Malta tal-mogħoż fi żmien il-Paċi.

Il bini mġarraf jarga' jitlea' u sa l-ibliet jinbnew u l-mejtin ighixu f'dawk li jitwieldu wraġhom, imma l-generazzjoni mwaqqgħa tibqa' titmiegħiek taħt is-saqajn—injoranta u pastaża.

U dik għalina tkun l-akbar telfa—is-saħħa tal-Paċi.